

Opinnäytetyö AMK

Journalismi

2023

Niilo Helminen

Muskeleita ja meikkisiveltimiä

– Journalistiset valinnat TikTokin mieskuvaa
käsittelevässä artikkelissa

Opinnäytetyö AMK | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Journalismi

Toukokuu 2023 | 22 sivua

Niilo Helminen

Muskeleita ja meikkisiveltimiä

Journalistiset valinnat TikTokin mieskuvaa käsittelevässä artikkelissa

Opinnäytetyö käsittelee verkkomedia Tutkaan julkaistun artikkelin tekoprosessia keväällä 2023. Artikkelin aiheena on TikTokin mieskuva Suomessa ja sen tyyli on feature-journalistinen. Artikkelia varten haastateltiin kolmea eri henkilöä, jotka kaikki lähestyvät TikTokia omasta perspektiivistään.

Opinnäytetyö erittelee artikkelin tekoprosessia viiden eri osa-alueen kautta: aiemman tutkimuksen, teeman journalistisen näkyvyyden, yhteiskunnallisen kontekstin, haastateltavien valinnan sekä lähteiden valinnan kautta.

Prosessin aikana selvisi, että akateeminen tutkimustieto TikTokista on Suomessa vielä puutteellista, mutta journalismissa sovellusta käsitellään laajalti. Sekä tutkimustieto että journalistiset jutut aiheesta lisääntyvät vielä tulevaisuudessa.

Tutkaan kirjoitetusta artikkelista tuli laaja ja monia keskeisiä näkökulmia jäi puuttumaan. Opinnäytetyö ja artikkeli antavat mahdollisuuden jatkaa teeman käsittelyä tulevaisuudessa.

Asiasanat: sosiaalinen media, sukupuoli, mieskuva, journalismi

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Degree programme in Media arts, Journalism

May 2023 | 22 pages

Author(s)

Muscles and makeup brushes

Journalistic choices in an article discussing the image of men on TikTok

The thesis analyzed the process of creating an article published in the online media Tutka in the spring of 2023. The article was written about the image of men on TikTok in Finland and follows a feature journalistic style. Three different people were interviewed for the article and they all approach TikTok from their own perspective.

The thesis analyzed the article creation process through five different aspects: previous research, the theme's journalistic visibility, social context, selection of interviewees and selection of sources.

During the process, it became apparent that academic research on TikTok in Finland is still limited, but it's widely covered in journalism. Both academic research and journalistic articles on the topic are likely to increase in future.

The article turned out to be extensive and several central perspectives were missing. The thesis and the article provide an opportunity to continue exploring the topic in the future.

Keywords: social media, gender, image of men, journalism

Sisältö

1 Johdanto	6
2 Käsitteitä	8
2.1 TikTokin merkitys nuorten suosimana sosiaalisen median palveluna	8
2.2 Feature tekstilajina	9
3 Prosessin eteneminen	10
3.1 Aikaisempi tutkimus artikkelin teemasta	10
3.2 Artikkelin teeman näkyminen journalismissa	11
3.3 Yhteiskunnallinen konteksti	12
3.4 Haastateltavien valinta	15
3.5 Lähteiden valinta	17
4 Havaintoja ja reflektiota	19
Lähteet	21

1 Johdanto

Opinnäytetyöni käsittelee kirjoittamaani feature-journalistista artikkelia. Artikkelin aiheena on TikTokin mieskuva Suomessa. Se julkaistaan Turun ammattikorkeakoulun verkkomedia Tutkassa keväällä 2023.

AMK-opinnäytetyöt ovat työelämälähtöisiä ja niiden tavoitteena on luoda uusia menetelmiä alan ja sen käytäntöjen kehittämiseksi eteenpäin. Alkuperäisenä suunnitelmanani oli tehdä kattava 30 sivun opinnäytetyötutkimus TikTokin mieskuvasta. AMK-opinnäytetyöksi valitsemani aihe sellaisenaan oli kuitenkin melko teoreettinen ja akateeminen. Päädyin tekemään opinnäytetyöni produktiomuodossa.

Haastattelin opinnäytetyötä varten kolmea eri henkilöä, kaikkia erikseen. Haastattelujen kautta artikkeliin saa autenttista näkökulmaa.

Haastattelut toteutin avoimina haastatteluina. Avoin haastattelu on haastattelutekniikka, jossa haastattelurunko on olemassa, mutta tutkijan ja tutkittavan kommunikaatio on hyvin vapaata ja keskustelunomaista (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Haastattelut toteutin etähaastatteluina Zoomissa.

Artikkelin ja opinnäytetyön tekoprosessi ajoittuu hetkeen, jossa TikTok on yksi maailman isoimmista sosiaalisen median palveluista. Esimerkiksi vuonna 2020 alusta nousi maailman ladatuimmaksi sovellukseksi. Myös Suomessa TikTokin kasvu on ollut suurta.

TikTok määrittelee paljon sitä, mikä erityisesti nuoren ikäryhmän parissa puhuttaa. Alustalta nousee puheeseen uusia slangisanoja, musiikkia soittolistoilta sekä erilaisia ilmiöitä ja trendejä.

Pelkkää viihdettä TikTok ei kuitenkaan ole. Alustalla keskustelua herättävät myös monet ajankohtaiset teemat. Esimerkiksi Ukrainan sodasta levisi nopeasti materiaalia helmikuussa 2022 TikTokissa (Nissinen 2022).

Valitsin opinnäytetyöni näkökulmaksi TikTokin mieskuvan. Kansainvälisesti tarkasteltuna TikTokin kautta on noussut esiin räikeitäkin esimerkkejä sisällöntuottajista, jotka ovat olleet erityisen suosittuja nuorten miesten ja poikien keskuudessa. Naisvihainen puhe on vain lisännyt suosiota. Tunnetuin esimerkki tällaisesta sisällöntuottajasta on eittämättä Andrew Tate. Hänen nimensä nousee usein esiin sosiaalista mediaa ja maskuliinisuutta käsittelevässä keskustelussa.

Artikkelissa selvitän, miten niin sanottu Andrew Tate -ilmiö näkyy Suomen kontekstissa vai näkyykö mitenkään. Lisäksi artikkelissa pureudutaan TikTokin keskustelukulttuuriin ja siihen, miten keskustelu TikTokin mieskuvasta linkittyy laajemmin nuorten miesten ja poikien hyvinvointiin.

Käytän itse TikTokia aktiivisesti, minkä johdosta aiheeseen tarttuminen tuntui luonnolliselta. Pohjana artikkelin kirjoittamiselle toimivat Andrew Taten laajan mediahuomion lisäksi omat havaintoni TikTokin mieskuvasta sekä keskustelusta teeman ympäriltä.

Opinnäytetyöni tutkimusosa erittelee erilaisia journalistisia valintoja artikkelin ympärillä. Artikkelin julkaistaan Turun ammattikorkeakoulun verkkomedia Tutkassa keväällä 2023 ja se edustaa tyylilajillisesti feature-journalismia. Opinnäytetyössä artikkelin tekoprosessia eritellään neljän eri osa-alueen kautta: haastateltavien, lähteiden, yhteiskunnallisen kontekstin sekä journalismin ja TikTokin suhteen kautta.

2 Käsitteitä

2.1 TikTokin merkitys nuorten suosimana sosiaalisen median palveluna

Videopalvelu TikTok on yksi maailman isoimmista sosiaalisen median alustoista. Palvelua käyttää globaalisti liki 1,3 miljardia käyttäjää ja Suomessakin täysi-ikäisiä käyttäjiä on yli 1,2 miljoonaa (Haatainen 2023). TikTokin kasvu oli jo heti sovelluksen alussa nopeampaa kuin esimerkiksi YouTubella (Stolker-Walker 2021, 18).

TikTokin historia ulottuu jo vuoteen 2014, jolloin lanseerattiin Musical.ly-sovellus. Sovellusta voi pitää TikTokin tietynlaisena esiasteena. Sen sisältö perustui TikTokin tapaan erilaisiin ääniin, soundeihin, joihin palvelun käyttäjä voi tehdä erilaisia videoita. Erityisesti Musical.ly:n kohdalla videot olivat pitkälti erilaisia "lipsync-videoita" eli videoita, joissa videon tekijä tapaa äänettömästi taustalla kuuluvan kappaleen sanoja. (Elliot 2018).

Vuonna 2017 Musical.ly:n osti kiinalaisyhtiö ByteDance. Pian sovelluksen pääfokus ei ollut pelkissä lipsync-videoissa, vaan sovellus päivitettiin monipuolisemman sisällön alustaksi, jollaisena se nykyään tunnetaan, eli TikTokiksi (Wang & Yeung 2023).

TikTokin kehitys on ollut huimaa. Suomessa sovellus on nopeimmin kasvava sosiaalinen media (Lehtiniitty 2022). Koko maailman mittapuulla alusta on viidenneksi suosituin sosiaalisen median palvelu (Markkinointimaestro 2023).

Usein TikTokin sisältöjä kuvaillaan viihteellisiksi ja esimerkiksi erilaiset tanssi-, meikki- ja meemivideot ovat alustalla hittejä. Viime aikoina sovelluksessa on kuitenkin lisääntynyt paljon myös yhteiskunnallinen ja poliittinen sisältö. Esimerkiksi kevään 2023 eduskuntavaaleissa TikTokissa näkyi monien kansanedustajaehdokkaiden sisältöä ja sovelluksesta tuttuja henkilöitä päätyi kansanedustajiksi asti (Pölkki 2023).

Vaikka sovellus onkin suuressa kasvussa, on alustan tietoturva herättänyt runsaasti kritiikkiä. Moni valtio on kieltänyt sovelluksen käytön johdoltaan

kokonaan. Myös Suomessa keskustelu aiheesta on käynnissä (Vaarakallio 2023).

Lisäksi keskustelu alustalla näkyvistä, konservatiivista maailmankuvaa edistävästä hahmoista on ollut vilkasta. Esimerkkinä tästä toimii brittivaikuttaja Andrew Tate, joka on laajalti perinteisenkin median noteeraama hahmo. Taten sisältö nousi kesällä 2022 isoksi keskustelun aiheeksi erityisesti naisvihaisen puheensa johdosta (Koskela 2022). Tällä hetkellä Tate on kotiarestissa Romaniassa epäiltynä ihmiskaupasta (Jääskeläinen 2023).

2.2 Feature tekstilajina

Kirjoittamani artikkeli edustaa lajityypiltään feature-journalismia. Feature-journalismilla tarkoitetaan juttutyyppiä, joka usein perehtyy käsiteltävään aiheeseen laajasti ja syväluotaavasti.

Tekstilajina feature-juttua voidaan pitää perinteistä uutiskaavaa noudattavaa kerrontaa vapaampana. Perinteisellä uutiskaavalla tarkoitetaan tässä tapauksessa sitä, että journalistinen juttu vastaa kysymyksiin mitä, missä, milloin, miten ja miksi (Kielikeskus, Jyväskylän yliopisto n.d.). Feature-jutun voi katsoa keskittyvän erityisesti kahteen viimeksi mainittuun sekä näiden lisäksi motiiveihin ja kontekstiin (Räty 2022).

Feature ei ole kuitenkaan välttämättä yksi tyylilaji, vaan se kattaa alleen useita journalismin juttutyyppisiä. Näitä voivat olla esimerkiksi reportaasi ja henkilökuva. (Partanen, n.d.).

Tekstilajina feature ei ole mielipideteksti eli toimittaja ei ota siinä kantaa. Toimittajan ääni kuitenkin kuuluu feature-journalismissa vahvana (Uutismedian liitto 2021). Toimittajan havainnot, tulkinta ja analyysi ovat keskeinen osa feature-journalismia (Räty 2022).

3 Prosessin eteneminen

3.1 Aikaisempi tutkimus artikkelin teemasta

TikTok on Suomessa koko ajan kasvava sosiaalisen median alusta. Se on erityisesti parin viime vuoden aikana kasvanut näyttävästi ja saavuttanut käyttäjämäärissään esimerkiksi Twitterin käyttäjäluvut Suomessa (Kiukkonen 2022).

Näiden tilastojen perusteella voi aiheesta tehdyn tutkimuksen sanoa olevan vielä aika alkutekijöissään. Esimerkiksi artikkelihaastatteluun sopivaa tutkijaa etsiessäni jouduin tavoittelemaan useampia yliopistoja tuloksetta. Useampi artikkelin tematiikkaan jollain tavalla perehtynyt tutkija kieltäytyi haastattelusta, koska TikTok alustana oli heille vieras. Lopulta haastattelin artikkeliin tutkijaa Tampereen yliopistosta.

Tavalla tai toisella TikTokia käsitteleviä AMK-opinnäytetöitä löytyy Theseuksesta opinnäytetyön kirjoitushetkellä yhteensä 1932 kappaletta. Iso osa opinnäytetöistä käsittelee alustaa kuitenkin pitkälti markkinoinnin ja viestinnän näkökulmasta. TikTokiin liittyviä ilmiöitä, yhteiskunnallisia ulottuvuuksia tai alustan sisäistä keskustelukulttuuria käsittelevää tutkimusta on siis selvästi vähemmän. Esimerkiksi hakusanoilla ”tiktok ja journalismi”, ”tiktok ja keskustelukulttuuri” sekä ”tiktok ja keskustelu” ei Theseuksesta opinnäytetöitä löydy.

Koska tutkimus TikTokista yleisesti on vielä puutteellista, on TikTokin mieskuvaan keskittyvä tutkimus Suomessa lähes olematonta. Kansainvälisesti tarkasteltuna tutkimusta on enemmän, joskaan sitäkään ei paljon. Ylipäätään sosiaalisen median mieskuvaa koskeva tutkimus on puutteellista. Sen sijaan journalismin ja perinteisen median välittämää mieskuvaa on tutkittu jonkin verran.

Tulevaisuuden TikTok-tutkimukseen vaikuttaa varmasti pitkälti se, millainen on TikTokin tulevaisuus. Tulevaisuuden kannalta isoja kysymyksiä ovat esimerkiksi

tietoturvaan liittyvät seikat ja se, miten eri valtioiden johtoportaisissa ja toisaalta TikTokin puolelta teemaan reagoidaan. Kiinnostavaa on, missä määrin tietoturvaan liittyvä keskustelu määrittää TikTokia koskevaa keskustelua ylipäättään ja näkyykö tämä tulevaisuuden TikTok-tutkimuksessa.

3.2 Artikkelin teeman näkyminen journalismissa

TikTok näkyy monien isojen medioiden tekemissä jutuissa niin Suomessa kuin kansainvälisesti. Kun otetaan esimerkiksi tarkasteluun yksi Suomen isoimmista iltapäivälehdistä, Iltasanomat on TikTokiin tavalla tai toisella viittaavia juttuja julkaistu vuoden 2023 aikana viikottain.

Siinä missä vielä muutama vuosi sitten TikTokia käsittelevät uutiset ja journalistiset jutut perustuivat lähinnä alustaan ilmiönä, on TikTokin yhteiskunnallisista ulottuvuuksista ja vaikutuksista alettu puhua enemmän. Erityisesti TikTokin tietoturvaan liittyvät teemat ovat olleet suuri puheenaihe perinteisen median puolella alkuvuodesta 2023. Lisäksi erilaiset ilmiöt ja kiinnostavat henkilöt alustan kontekstissa näkyvät TikTokista tehdyssä journalismissa. Esimerkiksi Yle on tarttunut moniin TikTok-sisällöntuottajiin journalistisissa sisällöissään.

Useampi journalistinen media myös hyödyntää TikTokia osana omaa tekemistään. Näihin lukeutuvat muun muassa Helsingin Sanomien, Ylen, Iltasanomien sekä Iltalehden TikTok-tilit. Monilla mediataloilla saattaa olla useita tilejä ja eri kohderyhmille. Esimerkiksi Yle tekee TikTok-sisältöä kouluikäisille Yle Mix -tilillään ja nuorille aikuisille Yle Kioskin eri tileillä. Helsingin Sanomilla on puolestaan oma @helsinginsanomat-tili sekä nuorille aikuisille suunnattu @hs_nyt -tili.

Kun taas tarkastellaan Iltasanomien ja Ylen tänä vuonna julkaistuja journalistisia sisältöjä, löytyy hakusanalla "mieskuva" huomattavasti vähemmän osumia. Tätä voidaan pitkälti selittää käsitteen monitulkintaisuudella. Mieskuvalla voidaan tarkoittaa eri paikoissa eri asioita, minkä vuoksi monia mieskuvaa koskevia teemoja on saatettu journalismin kontekstissa lähestyä eri termein. Esimerkiksi

Ylen sisältöjä tarkastellessa löytyy hakusanalla maskuliinisuus paljon enemmän osumia. Mieskuva-sanana tarjoamien osumien puute ei siis välttämättä kerro, ettei aihetta käsiteltäisi ollenkaan.

Toisaalta journalismin kontekstissa miehiä koskevia teemoja on usein ylipäättään käsitelty enemmän. Esimerkiksi Helsingin Sanomissa tehtyjen artikkelien sukupuolivinoumaa on pyritty ratkaisemaan laskurilla, joka mittaa miesten ja naisten määrää tehdyissä journalistisissa jutuissa. Nyt media on laskenut vuoden verran niin sanotusti juttujen päähenkilöiden sukupuolijakaumaa (Sarhimaa 2022). Samaan aikaan journalismin tekijöissä naisedustus on lisääntymässä, mutta tämä ei näy merkittävällä tavalla sisällöissä (Lehtonen 2021).

Artikkeli julkaistaan Turun ammattikorkeakoulun verkkomedia Tutkassa. Tutkassa TikTokia ei ole toistaiseksi käsitelty kuin muutamien artikkelien verran. Sen sijaan sosiaalista mediaa ja sen ilmiöitä on käsitelty useammassa artikkelissa. TikTokista kertovien juttujen vähäistä määrää voi selittää yksinkertaisesti se, että Tutkan julkaisutahti ei ole yhtä tiivis kuin isoilla medioilla. Toisaalta, kuten aiheesta tehty tutkimus, myös aiheesta tehtyjen juttujen määrä lisääntynee vielä tulevaisuudessa.

3.3 Yhteiskunnallinen konteksti

Sukupuoleen ja sukupuolirooleihin liittyvät teemat ovat olleet viime vuosien isoja puheenaiheita julkisuudessa. Olen niitä jonkin verran käsitellyt tekemissäni journalistisissa jutuissa myös aiemmin. Lisäksi sukupuoleen liittyvät teemat ovat ylipäättään paljon pinnalla, ja erityisesti nuoret pohtivat paljon sukupuolta. Tämä näkyy vahvasti myös TikTokissa.

Aluksi tarkoitukseni oli käsitellä opinnäytetyössäni maskuliinisuutta ja mieskuvaa laajemmin suomalaisessa mediassa. Pian rajasin teeman kuitenkin koskemaan sosiaalista mediaa. TikTokin valitsin lopulta käsiteltäväksi somealustaksi ajankohtaisuutensa ja noususuhdanteisuutensa johdosta.

Artikkelia suunnitellessani ja tehdessäni pohdin paljon yhteiskunnassa vallitsevaa binääristä ajattelua. Pohdin paljon sanavalintoja aiheen ympärillä. Aluksi artikkeli kulki työnimellä ”Maskuliinisuus TikTokissa”. Tätä sanavalintaa käyttämällä aiheen käsittely pelkästään binäärisestä miesnäkökulmasta olisi jättänyt aiheen ulkopuolelle ison joukon ihmisiä, joita aihe koskee. Siksi päädyin artikkelin kohdalla termiin ”mieskuva”, koska kyseisen termin alla nimenomaan miessukupuoleen keskittyvää keskustelua on mahdollista käsitellä rakenteellisemmin.

Monissa TikTok-videoissa sukupuolirooleja saatetaan rikkoa esimerkiksi pukeutumisen tai meikkaamisen kautta. Hametta käyttävä tai meikkisiveltimen kanssa videolla esiintyvä mies ei ole TikTokissa vieras näky. ”Femboysta” on puhuttu sovelluksessa aina alustan alkuajoista lähtien. Femboy-ilmion voi nähdä syntyneen jo 1990-luvun lopulla ja sillä kuvataan usein miehiä, jotka haastavat perinteistä maskuliinista kaavaa. Internet-kulttuurin myötä femboy-ilmio on näkynyt viime vuosina paitsi TikTokissa myös esimerkiksi julkisuudesta tuttujen miesten sukupuolen ilmaisuna. (Exum 2020).

Toisaalta sukupuolen ja myös seksuaalisuuden voi nähdä TikTokissa myös hyvin *fluidina* asiana (suomeksi termille ei ole yleisesti käytössä olevaa käännöstä, mutta Seta on kääntänyt termin esimerkiksi sukupuolijoustavaksi). Isot sisällöntuottajat ja julkisuuden henkilöt ovat puhuneet siitä, kuinka perinteisiä ”lokeroita” (vrt. *label*) ei tarvitsisi käyttää (Jennings 2021). Erityisesti kansainväliset isot sisällöntuottajat kuten Bretman Rock tai Plastique Tiara ilmentävät TikTok-videoillaan itseään sekä feminiinisyyden että maskuliinisuuden kautta. Myös suomalaisessa kontekstissa samanlainen ilmiö näkyy. Esimerkiksi TikTokissakin tuhansien seuraama artisti Tuure Boelius haastaa sukupuolirooleja monellakin tavalla.

Artikkelissa selviää, että modernimman mieskuvan lisäksi suomalaisessa TikTokissa näkyy perinteisempänä pidetty miesmalli, johon kuuluvat esimerkiksi isot lihakset. Alustalla on suomalaisessa kontekstissa tekijöitä, jotka ohjeistavat noudattamaan tietynlaista ruokavaliota, jotta katsoja saavuttaa esimerkiksi

samanlaiset lihakset kuin sisällöntuottajalla on (Issakainen, N., haastattelu 21.3.2023).

Artikkelissa nostetaan esiin TikTokissa esiintyvä puhe, jonka mukaan miehet eivät saisi olla enää maskuliinisia. Artikkelin haastateltu sisällöntuottaja Niilo Issakainen kuitenkin mainitsee artikkelissa, että julkinen keskustelu aiheen ympärillä on ollut juuri päinvastaista. (Issakainen, N., haastattelu 21.3.2023).

Samaan aikaan erityisesti kansainvälisellä tasolla tarkasteltuna TikTokin kautta on noussut esiin räikeitäkin esimerkkejä sisällöntuottajista, jotka ovat saaneet suurta suosiota nuorten miesten ja poikien keskuudessa naisvihaista puhetta sisältävän sisältönsä kautta. Artikkelissakin mainittu Andrew Tate on yksi tunnetuimmista esimerkeistä tämän osalta. Artikkelista käy ilmi, että Andrew Tate -ilmiön näkyminen Suomessa on pienimuotoisempaa kuin kansainvälisesti tarkasteltuna, mutta Tate-ilmiö linkittyy keskusteluun naisvihasta.

Erytyisesti monet sosiaaliseen mediaan yhteiskunnallista sisältöä tuottavat henkilöt ovat puhuneet naisvihasta havainnollistavan ”naisvihapyramidin” kautta. Pyramidin tarkoituksena on havainnollistaa, miten naisviha näyttäytyy rakenteissa monella eri tasolla. Alemmilla tasoilla saattaa olla esimerkiksi vähättelevää puhetta tai hiljaista hyväksymistä, kun taas ylemmillä tasoilla naisviha voi näkyä fyysisenä väkivaltana jopa tappamisena. (ks. Esim. Kroonisesti ärhäkkä -Instagram-tili 2021).

Ahtaasta mieskuvasta ja naisvihasta TikTokissa on puhuttu myös alustalla trendanneen musiikin kohdalla. Erytyisesti suomalaisen rapmusiikin puolelta löytyy lähivuosilta useita esimerkkejä TikTokissa trendanneista kappaleista, joiden naisvihaisista sanoituksista on keskusteltu julkisesti. Esimerkiksi omakustanteena julkaistu helsinkiläisen YB026:n *Steppasin partyy* -hitti nousi keväällä 2021 TikTokin kautta suureen suosioon. Kappale sai kritiikkiä naisvihaisilla lyriikoillaan keväällä 2021 (Hätinen 2021). Myös syksyllä 2022 julkaistu Lewin ja Turistin *Mietin ääneen* sai voimakasta kritiikkiä ja kappaleesta käytiin TikToksikin keskustelua esimerkiksi räpartisti F:n eli Fanni Sjöholmin toimesta (Hakulinen 2022).

Keskusteluun mieskuvasta linkittyy sekä feminiinisyyden ja maskuliinisuuden diskurssi että puhe naisvihasta. Vaikka feature-artikkeli on laajudeltaan pidempi journalistinen tuote, täytyy myös sitä rajata. Siksi kaikki näkökulmat eivät päässeet tämän artikkelin osalta esille.

3.4 Haastateltavien valinta

Pyrin valitsemaan artikkeliin haastateltavia, joilla voisi olla sanottavaa aiheesta omasta perspektiivistään. Halusin artikkeliin mukaan erilaisissa positioissa toimivia henkilöitä, joille kaikille TikTok on kuitenkin tavalla tai toisella tuttu.

TikTok-sisällöntuottajista haastatteluun valikoitui Niilo Issakainen. Issakaisella on seuraajia alustalla 37,3 tuhatta. Alun perin artikkeliin lupautui myös toinen TikTok-sisällöntuottaja, mutta hän joutui kiireellisten aikataulujen vuoksi jättäytymään artikkelista pois. Issakainen sen sijaan valikoitui haastateltavaksi, koska hän puhuu sisällössään paljon miehuuteen ja miesrooleihin liittyvistä asioista. Artikkelin kirjoitushetkellä Issakainen oli hiljattain puhunut esimerkiksi vihakommentoinnista popartisti Samu Haberin Uuden musiikin kilpailussa käyttämän hameen ympärillä. Lisäksi hänet nähtiin syksyllä 2022 Ylen Some deep story -dokumenttisarjassa, jonka seitsemäs kausi käsitteli miesten ulkonäköpaineita.

Halusin saada artikkeliin haastatteluun myös vähintään yhden asiantuntijan. Selvisi, että spesifisti TikTokiin tai sen mieskuvaan keskittyneitä tutkijoita Suomessa on hyvin vähän. Esimerkiksi sukupuolentutkimus ja mediatutkimus lukeutuvat tutkimusaloihin, joissa artikkelissa käsiteltävät teemat ovat tutkimuksen keskiössä. Näilläkin aloilla TikTokin käsittelyn voi kuitenkin katsoa olevan vielä alkutekijöissään.

Haastattelin artikkelia varten väitöskirjatutkija Esko Niemistä Tampereen yliopistosta. Nieminen tekee parhaillaan väitöskirjaa polarisaatiosta sosiaalisen median keskusteluissa ja tarkastelee aiheita väitöskirjassaan erityisesti kevään 2023 eduskuntavaalien kautta. Väitöskirjaprosessissaan Nieminen on tutkinut paljon myös TikTokia alustana ja siten päätyi haastateltavaksi artikkeliin.

Niemisen lisäksi haastattelin artikkeliin asiantuntijaa Poikien puhelimesta. Puhelin- ja chat-palvelun tavoitteena on tarjota alle 20-vuotiaille pojille ja nuorille miehille tukea, apua sekä tietoa erilaisiin arjen pohdintoihin liittyen (Väestöliitto n.d.). Poikien puhelimesta haastattelin asiantuntija Mikko Kurosta, joka työskentelee palvelussa paitsi päivystystyön myös viestinnän ja median, mukaan lukien TikTokin parissa.

Poikien puhelimesta pyysin haastateltavan artikkeliin, koska palvelu on yksi mieskeskustelun kantavista äänistä Suomessa kohderyhmän huomioon ottaen. Lisäksi Poikien puhelin on aktiivinen toimija monissa nuorten poikien ja miesten suosimissa sovelluksissa kuten Youtubessa, Twitchissä, Discordissa sekä TikTokissa.

TikTokissa Poikien puhelimen sisältö painottuu erityisesti erilaisiin normeihin sekä arvokysymyksiin nuorten miesten ja poikien elämässä. Monet käsiteltävistä aiheista ovat sellaisia, jotka nousevat Poikien puhelimen toiminnassa muutenkin esiin. (Kuronen, M., haastattelu 18.4.2023.).

Nuoren yleisön tavoittaminen journalismissa on ollut alan sisällä paljon keskustelua herättänyt teema. Nuoret itse ovat myös toivoneet, että heidän sukupolvensa ääni kuuluisi journalismissa enemmän. Esimerkiksi koronapandemia herätti monet nuoret seuraamaan uutisia tiheämmin ja nosti esiin tarpeen tuoda nuorten ääntä esiin journalistisissa jutuissa (Romppainen 2020).

TikTokia koskevassa uutisoinnissa nuorten äänen kuulumisen voi nähdä ensisijaisen tärkeänä, koska alusta on nuorten aktiivisessa käytössä. Verkkomedia Tutkaan toteutetun artikkelin kohdalla haastateltavien voi katsoa edustavan hyvin paitsi nuorta kohderyhmää myös asiantuntemusta nuoria koskevien teemojen osalta.

Toisaalta journalismin vaikeutena voi nähdä myös sen, että yksittäinen haastateltava joutuu edustamaan kokonaista ihmisryhmää. Tämä on ollut huolena myös nuoria koskevassa uutisoinnissa (Media-alan tutkimussäätiö 2020). TikTokin mieskuvaa koskevaa artikkelia peilatessa voidaan perustellusti

pohtia, miten eri tavalla artikkeli rakentuisi, jos siihen olisi haastateltu myös toista sisällöntuottajaa. Toki rajattavaa materiaalia olisi tällöin enemmän, mutta toisaalta toinen sisällöntuottaja voisi tuoda artikkeliin oman näkökulmansa. Tämä tasapainottaisi tämän artikkelin tapauksessa Issakaisen roolia artikkelin ainoana nuorena tikokkaajana.

Kaikki artikkeliin haastatellut henkilöt ovat miesoletettuja. Erityisesti TikTok-sisällöntuottajien kohdalla halusin ottaa haastatteluun sellaisia henkilöitä, joilla on omakohtaista kokemusta aiheesta ja tekevät siitä sisältöä. En kuitenkaan kysynyt artikkeliin haastatteluun pelkästään miehiä, mutta kaikki artikkeliin pyydyt naisoletetut kieltäytyivät haastattelusta.

3.5 Lähteiden valinta

TikTokia käsittelevää akateemista lähdemateriaalia on Suomen mittakaavassa toistaiseksi melko vähän. Lähdemateriaali varmasti yleistyy tulevaisuudessa, kun TikTok sovelluksena tulee tutummaksi ja sen ominaisuuksista saadaan vielä lisää tietoa. Artikkelin tekohetkellä aiheen kannalta relevantti akateeminen materiaali oli kuitenkin puutteellista.

Halusin tehdä artikkelista mahdollisimman haastattelupainotteisen, koska oman näkemykseni mukaan aiheeseen kiinnostavimmat näkökulmat on mahdollista saada nimenomaan haastattelujen kautta. Toimittajana arvostan itse juttuja, joissa haastateltaville annetaan paljon tilaa ja siksi halusin itsekin toimia niin.

Ulkomaisessa kontekstissa valmista akateemista lähdemateriaalia on enemmän. Englanninkielisen materiaalin läpikälymisessä haasteena ovat kielelliset tekijät sekä toisaalta pienimuotoiset erot sen osalta, millaista ”Suomi-TikTokin” sisältö on verrattuna muiden maiden sisältöihin. Vaikka iso osa ”Suomi-TikTokissa” näkyvistä videoista onkin erilaisia versioita kansainvälisistä trendeistä, on suomalaisessa TikTokissa myös paljon omanlaistaan sisältöä, jota ei välttämättä ymmärretä muualla. Siksi kansainvälistä lähdemateriaalia oli vaikeampaa soveltaa Suomen kontekstiin.

Yksi keskeinen osa artikkelin tekoprosessia on ollut myös TikTokin läpikäynti. Journalismin näkökulmasta sen haasteena on kuitenkin TikTokin algoritmi, joka näyttyy jokaiselle hyvin erilaisena. Kun siis toimittaja selaa omaa TikTokin etusivuaan, piirtyy hänelle varmasti erilainen mieskuva kuin jollekin toiselle. Siksi objektiivinen havainnointi TikTokissa journalistista tarkoitusta varten on haastavaa.

Algoritmit eivät myöskään välttämättä näyttäydy Suomessa samanlaisina kuin kansainvälisesti. Johtopäätökset algoritmien toiminnasta esimerkiksi TikTokin poliittisen keskustelun polarisaatiota tarkastellessa voivat joidenkin havaintojen mukaan olla erilaisia esimerkiksi Yhdysvalloissa kuin Suomessa. (Vehkoo 2021.). Esimerkiksi Andrew Tate -ilmiön tutkiminen Suomen kontekstissa ei välttämättä ole yhtä mutkatonta kuin muualla.

Akateeminen lähdekirjallisuus ei välttämättä ole kohderyhmän kannalta tämän artikkelin kontekstissa paras valinta. Tutkimustiedon puute hankaloittaa sellaisen käyttämistä lähdemateriaalina. Lisäksi feature-journalismin tarinallisen tyylin voi katsoa istuvan jossain määrin paremmin haastattelupainotteiseen juttuun kuin akateemista lähdemateriaalia hyödyntävään artikkeliin.

4 Havaintoja ja reflektiota

Lähdin tekemään artikkelia mieskuvasta TikTokissa, koska alusta ja sen sisällä käytävä keskustelu kiinnostaa minua erityisen paljon. Mieskuva nimenomaan TikTokin kontekstissa on aiheena ajankohtainen, ja toisaalta sukupuolta sekä sukupuolirooleja koskevien ilmiöiden käsittely on ajatonta ja tutkimus niiden osalta aina tarpeellista.

Jälkikäteen ajateltuna aihetta olisi voinut purkaa paljon laajemminkin ja useammasta näkökulmasta. Tekemässäni artikkelissa puuttuu vielä monta ulottuvuutta. Vaikkei artikkelissani korostunut varsinaisesti esimerkiksi cis- tai heteronormatiivinen ajattelu ja artikkeli sivusi myös esimerkiksi Issakaisen saamia homofobisia kommentteja, ei artikkeli myöskään pureutunut siihen todellisuuteen, jossa cis-heteronormin ulkopuolella olevat henkilöt TikTokissa ja sen ulkopuolella elävät. Tällaiselle jatkojutulle voisi olla tarvetta.

Toisaalta voi ajatella, että journalistisen tuotteen tekeminen on aina näkökulmavalinta. Tämä artikkeli kirjoitettiin tästä näkökulmasta ja seuraava on mahdollista tehdä toisesta näkökulmasta. Uskon, että journalistisen jutun ei tarvitse sellaisenaan antaa kaikkia vastauksia kaikkiin kysymyksiin yhdessä paikassa. Keskustelun jatkuminen jutun ulkopuolisessa kontekstissa on yksi osa journalismia.

Tästä huolimatta ajattelen toimittajan oman itsereflektion olevan paitsi välttämätöntä myös tarpeellista. Ajattelen, että erityisesti tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja sukupuolta käsittelevissä aiheissa tietynlainen herkkyys toimittajalta on viisautta. Kyky tunnistaa kehitettävät kohdat omassa työssään sekä taito ottaa vastaan kritiikkiä ja kehittää omaa toimintaansa sen pohjalta ovat olennaisia taitoja toimittajalle. Tässä oleellisena osana toimii toki myös medioiden johdon palautteenantokyky, johtoportaan oma reflektio medioiden vastuullisuuden kehittämisen osalta sekä esimerkiksi se, tarjoavatko mediatalot työntekijöilleen koulutusta yhdenvertaisuuteen liittyvistä aiheista.

Feature-journalismi on kiinnostava ja journalismin kentällä ainutlaatuinen osa-alue. Sen tekeminen kuitenkin vaatii aikaa ja myös tilaa ajatuksille. Pidempää artikkelia työstäessä aiheen monipuolinen käsittely ja toisaalta rajaaminen ovat tärkeitä taitoja. Näiden osalta voin myöntää itse tasapainotelleeni paljon.

Tästä huolimatta koen artikkelin kirjoittamisen olleen kiinnostavaa ja mielekästä. Valitsemani aihe on laaja ja monitasoinen, mutta myös sellainen, joka synnyttää helposti ajatuksia ja näkökulmia. Olen aiemminkin tehnyt pidempiä artikkeleja sekä juttusarjoja ja koen reportaasimaisen juttutyyppin olevan minulle toimittajana sopiva. Tulevaisuudessa haluaisin kehittyä feature-journalismin tekijänä entisestään. Uskon TikTokin mieskuvaa käsittelevän artikkelin antavan minulle tähän erinomaisen pohjan.

Lähteet

Elliot, S. 2018. Musical.ly, TikTok and the Lip Sync Video Revolution. Viitattu 18.4.2023. <https://blog.juliusworks.com/tiktok-lip-sync-video-revolution>

Exum, H. 2020. Column: Femboy culture destroys toxic masculinity, redefines gender norms. Viitattu 24.4.2023.

<https://www.dailygamecock.com/article/2020/09/power-of-femboy-culture-arts-culture-exum>

Haatainen, J. 2023. Minkälaisen brändin kannattaa markkinoida TikTokissa? Viitattu 8.5.2023. <https://www.troot.fi/artikkelit/minkalaisen-brandin-kannattaa-markkinoida-tiktokissa>

Hakulinen, J. 2022. Kohun aiheuttanut suomalainen räppikappale poistettiin kuuntelusta – levy-yhtiö pyytää anteeksi. Viitattu 8.5.2023.

<https://www.is.fi/viihde/art-2000009189876.html>

Hätinen, J. 2021. Kommentti: Spotifyn top 10 näyttää siltä, että keskustelua rap-musiikin misogyniasta on jatkettava. Viitattu 8.5.2023.

<https://www.rumba.fi/uutiset/kommentti-spotifyn-top-10-nayttaa-silta-etta-keskustelua-rap-musiikin-misogyniasta-on-jatkettava/>

Issakainen, N. 2023. Haastattelu. TikTok-sisällöntuottaja Niilo Issakaista haastatteli 21.3.2023 Niilo Helminen.

Jyväskylän yliopisto, Kielikeskus. n.d. Uutinen (lehti uutinen). Viitattu 19.4.

https://kielikompassi.jyu.fi/opetus/kirjoitus/kirjoituskurssi/tied_uutinen.shtml

Jääskeläinen, K. 2023. Andrew Tate on siirretty tutkintavankeudesta kotiarestiin. Viitattu 26.4. <https://yle.fi/a/74-20025364>

Kiukkonen, H. 2022. Näin suomalaisten sometus on muuttumassa: Tiktokin raju kasvuvauhti omissa sfääreissään, Instagram syrjäyttämässä Facebookin.

Viitattu 8.5.2023. <https://www.uusimaa.fi/uutissuomalainen/5486204>

Koskela, M. 2022. Tiktok-julkkis fantasioi naisten vapauden rajoittamisesta, lyömisestä ja raiskaamisesta – videoilla on jo miljardeja katsojia. Viitattu 8.5.2023.

<https://yle.fi/a/3-12570849>

@kroonisestiarhakka 2021 (Kroonisesti Ärhäkä -Instagram-tili). Instagram-postaus 25.3.2021. Instagram. Viitattu 8.5.2023.

<https://www.instagram.com/p/CM1k8Gmhmf/?hl=fi>

Kuronen, M. 2023. Haastattelu. Poikien puhelimen asiantuntija Mikko Kurosta haastatteli 18.4.2023 Niilo Helminen.

Lehtiniitty, M. 2022. TikTok on selvästi nopeimmin Suomessa kasvava sosiaalisen median kanava – myös muut palvelut kasvattaneet kävijämääriään, Facebookia lukuunottamatta. Viitattu 18.4.2023.

<https://mobiili.fi/2022/11/08/tiktok-on-selvasti-nopeimmin-suomessa-kasvava-sosiaalisen-median-kanava-myo-muut-palvelut-kasvattaneet-kayttajamaariaan-facebookia-lukuun-ottamatta/>

Lehtonen, J. 2021. Journalismi naisistuu. Journalistiliiton jäsenistä yli puolet ja journalismin opiskelijoista jopa 80 prosenttia on naisia. Mistä journalismin naisistuminen johtuu ja onko sillä vaikutusta sisältöön? Viitattu 8.5.2023.

<https://journalisti.fi/artikkelit/2021/08/journalismi-naisistuu-journalistiliiton-jasenista-yli-puolet-ja-journalismin-opiskelijoista-jopa-80-prosenttia-on-naisia-mista-journalismin-naisistuminen-johtuu-ja-onko-silla-vaikutusta-sisaltoon/>

Media-alan tutkimussäätiö. 2020. #nuoretmyös – miten Z-sukupolvi määrittelee journalismin uudestaan ja haastaa valtamedian muutokseen?. Viitattu 8.5.2023. Saatavilla

<https://www.mediaalantutkimussaatio.fi/tutkimukset/tutkimushankkeet/nuoretmyos/>

Mäntylä, J-M. 2023. Analyysi: Solmukka TikTokin ympärillä kiristyy – hittisovellus ei ole enää pelkkä nuorten media, vaan valtiojohdotkin ovat syystä huolissaan. Viitattu 24.4.2023. <https://yle.fi/a/74-20020571>

Nissinen, H. 2022. TikTok on "täydellinen" some Ukrainan sotaan – tanssivideoiden keskellä leviävät aidot ja valheelliset videot hyökkäyksestä. Viitattu 7.5.2023. <https://yle.fi/aihe/a/20-10002385>

Partanen, M. n.d. Feature-journalistinen tekstilaji. Viitattu _____. Saatavilla <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/kirjoittamisen-tutkimus/kirjoittamisen-lajit/feature-journalistinen-laji/feature>

Pölkki, M. 2023. Nuoret Tiktok-tähdet rynnistivät perus-suomalaisten riveistä edus-kuntaan – Tällaista sisältöä he tekevät. Viitattu 8.5.2023.

<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009496827.html>

Romppainen, H. 2020. Journalismin tulee olla merkityksellistä myös nuorille. Viitattu 8.5.2023. <https://www.medialiitto.fi/agendalla/journalismin-tulee-olla-merkityksellista-myos-nuorille/>

Räty, R. 2022. Mitä on feature, Reetta Räty? Feature! – Kirjoittamisen mestarikurssi -kirja. Viitattu 19.4.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto (verkkojulkaisu). Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto (ylläpitäjä ja tuottaja). Viitattu 19.4.2023. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_1.html V

Sarhimaa, J. 2023. ”Meillä on tärkeä rooli siinä, millaiseksi maailma muovautuu” – Mitä HS:n tasa-arvoprojektissa on tähän asti opittu? Viitattu 8.5.2023.

<https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000009431896.html>

Seta. n.d. Muunsukupuolisuus. Viitattu 24.4.2023.

<https://seta.fi/sateenkaaritieto/sukupuolen-moninaisuus/muunsukupuolisuus/>

Stolker-Walker, C. 2021. TikTok Boom. China's Dynamite App and the Superpower Race for Social Media. Kingston upon Thames, Surrey, Iso-Britannia. Canbury Press.

Vaarakallio, S. 2023. Yhdysvallat, Kanada ja Tanska suitsivat Tiktokin käyttöä valtion työpuhelimissa, Suomi havahtui tietoturvariskiin jo viime vuonna. Viitattu 8.5.2023. <https://yle.fi/a/74-20020252>

Vehkoo, J. 2021. Tiktokin algoritmi ei osaa lukea ajatuksiasi. Viitattu 7.5.2023.

<https://www.longplay.fi/lyhyet/tiktokin-algoritmi-ei-osaa-lukea-ajatuksiasi>

Wang, S. & Yeung, J. 2023. TikTok is owned by a Chinese company. So why doesn't it exist there? Viitattu 26.4.2023.

<https://edition.cnn.com/2023/03/24/tech/tiktok-douyin-bytedance-china-intl-hnk/index.html>

